СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 258. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 5. листопада, 1926. VOL. XXXIV. No. 258. Jersey City, N. J., Friday, November 5. 1926. THREE CENTS

СТРАШНА КОПАЛЬНЯНА КАТАСТРОФА

53 РОБІТНИКІВ ЗАГИНУЛО В ЗЕЛІЗНІЙ КОПАЛЬНІ ВІД „КУРЯВКИ".

ІШПЕМИНҐ, Мишиґен, 3. листопада. — Копальню зелізної руди Барнес Гекер залляла нині рано „курявка", себто повінь підземного болота, і вбила 53 майнерів, що в той час там працювали.

З підземелля добуто досі лишень 7 тіл робітників. Стан їх свідчить про страшну силу удару заливу; вся одіж з них була здерта, руки й ноги поломані. Видно, потік підземного болота тягнув їх здовж стін копальні. Заряд копальні вважає ратунок хочби одного робітника неможливим.

Заряд копальні знав, що в копальні є „курявка", і тому він лишив верству руди, на 250 стіп завгрубшки, яку ще до того й підперто деревом. Заряд був певний, що ся верства видержить напір болота, але як тепер показалося, болото пробило руду й звалилося до копальні.

ПОЧАТОК ПРОЦЕСУ ПРОТИ ВБИЙНИКІВ ПРОПОВІДНИКА И ЙОГО ЛЮБОВНИЦІ.

СОМЕРВИЛ, Ню Джерзі, 3. листопада. — В місцевім стейтовім суді почалася нині росправа проти трох людий, обжалованих за вбийство д-ра Едварда Гола, проповідника з Брунсвика, Ню Джерзі, та його любовниці, пані Милз, хористки його церкви. Вбийство доконано вже давнійше, бо 4 роки й 50 днів тому назад.

За сей злочин прокураторія обжаловує тепер паню Франсиз Гол, жену вбитого; Вилі Стівенса, брата її, що жив з нею; Генрі Стівенса, другого її брата, який жив у Лавалеті, Ню Джерзі, та кузина її Генрі Карпендера. Трох перших судять тепер, а послідного будуть судити на осібній росправі.

Росправа почалася, як звичайно, від вибору лави присяжних суддів. До неї остаточно ввійшли 6 фармерів, 2 канцелярійних урядників, 1 суперінтендент, 1 столяр, 1 коваль та 1 погонич коний.

Зараз потім прокураторія почала представляти обжалованнє, і на самому вступі росправи заскочила оборону предложенням двох свідків, про яких оборона не знала. Були се Джан Диксон і його жена, які заявили, що в день убийства їх відвідав вечером Вилі Стівенс, поденервований. Сі зізнання перечать зізнанням Стівенса, котрий говорив, що в день убийства він був цілий вечір дома і пішов спати дуже вчасно.

Росправа потягнеться дуже довго, бо сама прокураторія заповідає покликанне понад сотки свідків.

СПРАВДІШНА БИТВА ВЯЗНИЧНИХ СТОРОЖІВ З ВЯЗНЯМИ.

НЮ ЙОРК, 3. листопада. — З вязниці, званої „Де Тумс", пробувало втекти нині сполудня 3 небезпечних розбійників. Межи ними мув Гайман Амберґ, один з убийників ювилера Арона Родака, Роберт Берґ, діямантовий бандит, та Майк Ред Меккена, банковий розбійник.

Хтось перепачкував їм револьвери до тюрми, і 6 з них вдало нагло занедужанне й зажадало лікаря. Сторожі казали привести їх до лікаря ґрупами по 3 в кождій. Трох з них відразу рішилося на вилом силою з тюрми. З револьверами в руках кинулися вони до виходу.

Та тут їм заступили дорогу вязничні сторожі. Почалася стрілянина. Сторожі стріляли з рушниць, бандити з револьверів. Бандити вбили на місци сторожа Єремію Мерфі та ранили тяжко П. Мелона. Від куль сторожів погиб відтак один бандит. Другі два, вже ранені, звернули револьвери на себе й вистрілами в голову покінчили своє життє.

РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ВЖЕ БАЧИТЬ ПОТРЕБУ ОПРАВДУВАННЯ СЕБЕ.

МЕРІГИЛ, Вашинґтон, 3. листопада. — Королева Румунії виступила тут несподівано підчас своєї промови з нагоди отворення Музею Гарних Штук з публичним виправданнем свого приїзду до Америки. Говорила вона, що її запросили сюди танцюристка Л. Фулер та зелізничний підприємець Гил.

РУМУНІЯ НЕ МАЄ НА ДИПЛЬОМАТА ЛЮДИНИ, ЯКА ЗНАЄ АНҐЛІЙСЬКУ МОВУ.

НЮ ЙОРК, 3. листопада. — На французькім кораблі Ля Франс приїхав нині сюди новий румунський посол Юрій Креціяно, який має заняти місце князя Бібеско, дотеперішнього румунського амбсадора в Вашинґтоні. Ґазети звертають увагу на те, що новий амбасадор не вміє англійської мови.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ УДІЛЕННЯ ПОЗИЧКИ РУМУНІЇ.

БОСТОН, 3. листопада. — Американська Комісія Менчостий внесла публичний протест проти уділення нової позички румунському урядови так довго, поки він не признасть рівноправности для нерумунських національностий та неурядових церков у Румунії.

МЕКСИКАНСЬКІ ВІЙСКА ПОБИЛИ ІНДІЯН.

МЕКСИКО, 3. листопада. — Федеральні війска мексиканського уряду побили в стейті Сонорі відділ індіянського племени Які, яке підбурене римо-католицькими епископами повстало проти федерального уряду. Побиті повстанці дали затягнутися до федерального війска, так що нині проти повстанців бється їх рідна армія, зложена з 3,000 індіян.

ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

ЦЕ ВЕЛИКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО. ЦЕ ПАМЯТЬ ПРО ТУ РАДІСНУ І ЩАСЛИВУ ХВИЛЮ, КОЛИ ВІДРОДИЛАСЯ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ ВШАНОВАННЯ ТОЇ ПАМЯТИ, А КОЖДА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА, ПАМЯТАЮЧИ НА ЦЕ, ЗБИРАЄ З НАГОДИ ЦЕГО СВЯТА ЖЕРТВИ НА ДАЛЬШУ БОРОТЬБУ, НА ІНВАЛІДІВ І НА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ ТА ПЕРЕСИЛАЄ ЇХ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE, P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗДУШИВ КАТОЛИЦЬКЕ ПОВСТАННЄ.

МЕКСИКО, 1. падолиста. — Федеральний мексиканський уряд видав публичну заяву, що в суботу уряд здушив повстаннє ґенерала Родольфа Ґаєґоса, яке викликали своєю аґітацією католицькі епископи.

Католицькі епископи лагодяться видати публичну заяву, в якій вони вмивають руки від сього невдачного повстання.

В своїй заяві міністерство війни подає, що прапори й другі предмети, забрані від побитих повстанців, доказують понад усякий сумнів, що заворушення викликали католицькі епископи. Самий провідник невдачного повстання Ґаєґос утік у товаристві одного католицького священника.

ЯПОНІЯ РОЗБУДОВУЄ ФЛЬОТУ.

ТОКІО, 1. листопада. — Мінiстер фінансів і маринарки прийшли вкінци до компромісу що до фондів, потрібних на розбудову японської фльоти. Розбудова буде тревати пять літ і буде коштувати 258,000,000 ен. Коли парлямент не запротестує того великого видатку, Японія побільшить свою фльоту новими модерними кружляками і торпедовцями.

СТРАХ ЗА ВИЛЬНО.

Рижські часописи приносять відомість про конференцію, яку відбув польський міністер закордонних справ Залескі з литовським послом у Берліні Сідзікавскасом, на якій Залескі мав запропонувати Сідзікавскасові утворити у виленськім окрузі спільну литовсько-польську адміністрацію на час 5-ох років. В тім часі булаб справа приналежности Вильна вирішена без евентуального суду Союза Народів. Одначе литовський посол відкинув сю пропозицію.

НЕ ВІЛЬНО ДОМАГАТИСЯ АМНЕСТІЇ.

Проти Онуферка, Ладики, Сеника, Матчака і Павлова веде прокураторія в Тернополи слідство за це, що вони на вічу в Тернополи домагалися випущення всіх політичних вязнів.

ПОЖЕЖА ЛІСІВ В РАДЯНЩИНІ.

На Рад. Україні в околицях Дніпровська вибухла пожежа лісів, яка обіймила 15 верст ліса. До ратункової акції змобілізовано 2.000 селян.

ВЕЛИЧАВИЙ ЮВИЛЕЙ ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКОГО.

„Діло" з 9. жовтня приносить отсю кореспонденцію з Києва:

Свято загальне і величаве. Вчора в салі університету зібралася тисяча запрошених осіб. Проф. Грушевського витають грімкими оплесками. Проф. К. Скудинський промовляв четвертий з ряду. Зривається буря оплесків, бо говорить Галичанин. Привіти тревали від 12. год. в полудне до 5. пополудні. Кілька соток привітів не відчитувано, а тільки подають до відома. Між ними багато від Академій Наук цілого світу, від краківської Академії, львівського університету і семинаря польського права. Промовляли проф. Пічета з Минська по білоруськи і відпоручник Литви по литовськи й українськи. Проф. Свенціцького теж витають громовими оплесками. З усіх усюдів Галичини багато привітів. З Чехословаччини багато привітів чеських і українських. Коли проф. Грушевський виходив зі свята і сідав до авта, зібрана публика, уставлена в ряди, прощала його безперервними окликами в його честь. Увечері був святочний пир, що протягнувся до пізної ночі. — Промовляло багато бесідників. Зворушений відповів проф. Грушевський. Словом — велике свято української культури.

І ТУДИ ЙОГО ПХАЮТЬ.

Большевики все ще прославляють як можуть імя та память бувшого голови чрезвичайки Поляка Дзержинського. Харківські „Вісти" донесли саме, що кінотеатральні оператори Ґібер та Цайтлін(!) знимали на припоручення уряду похорони Дзержинського, що буде частиною великої фільми на 25 тисяч метрів і де буде зображене життя і „робота" кровожадного Поляка, коли він був головою Всеросійської Че-ка і т. д. Гарно буде виглядати такий фільм!

„АВСТРІЙСЬКИЙ ПОЛЬОВИЙ СУД НА ГУЦУЛЬЩИНІ".

Артист-маляр Яків Струхманчук, що є родом з Галичини, працює у Києві над великою картиною, в якій має увіковічнити польсько-австрійське правосуддє з часів світової війни, на терені Галичини, взявши за сюжет шибениці на Гуцульщині, на яких повисли сотки наших невинних людей, що їх посилали на той світ за мниму зраду ті, що самі аранжували і чужою кровю прикривали цю свою зраду.

ДО ЧОГО ДОХОДИТЬ САМОВОЛЯ ПОЛЬСЬКИХ СТАРОСТІВ.

Староста Кремінеччини Робакевич, знаний з того, що не дозволяв на ніякі віча ні збори, що забороняв навіть аматорські вистави і карав арештом за улаштовання Шевченківського свята, покарав знова Семена Жука, містоголову кремінецької Просвіти, за поїздку до одної з читалень без леґітимації від староства місяцем арешту без заміни на гривну. Жука забрано до тюрми.

В АХЧУ.

Асоціяція художників Червоної України на осінь ц. р. готує другу виставу картин, що піде під назвою „Робітничо-селянська Україна в образотворчому мистецтві". До участи в виставі запрошено кращі сили УСРР.

Художник Козик пише картину „Сама собі господиня", худ. Ю. Попов — „Допоможіть їм", худ. Трахименко — „Колективна праця", худ. Васильов — „Бувші", Терпиловський — „Вороги".

Частина художників працює над темами, що їх подав київський Музей Революції.

Рівнобіжно з підготуванням до виставки АХЧУ провадить роботу що-до організації в Києві „студії соціяльного малярства". Утворено та з одержанням відповідного дозволу від Окрполітосвіти розпічне працю „Бюро допомоги художникам", завдання якого полягає в безплатній допомозі починаючим малярям, що з тих або инших причин не вступили до художньої школи.

ДИВА ПРО ТОРГОВЛЮ ЛІКЕРАМИ В КАНАДІ.

Методиська епископальна церква в Злучених Державах видала звідомлення про торговлю лікерами в Канаді і в тім звідомленню оповідає такі дива, що Канадієць майже не пізнав би Канади. Говориться в звідомленню, що воно основується на урядових документах, статтях у часописах і инших матеріялах. На підставі отсих жерел методисти твердять, що в Канаді через урядову торговлю лікерами збільшилося уживання алькоголю; горячі напитки уживає в більшій мірі молодіж; се уживання становить велику економічну страту, що спиняє добробут і лягає тягаром на загал населення; збільшаються проступки та злочини; в краю запанувала небувала корупція і т. д.

СТАЛІН ГРОЗИТЬ ТРОЦЬКОМУ ВИДАЛЕННЄМ З ПАРТІЇ

МОСКВА, 3. листопада. — Конвенція комуністичної партії закінчилася резолюцією, яка осуджує тактику опозиції. Конвенція дала опозиції всяку нагоду виправдати своє поступованнє, продовжуючи в тій ціли наради о два дні. Говорили: Троцький, Каменев, Зиновєв і другі, які виправдували свої кроки. Троцький цитував раз-ураз Леніна, щоби доказати, що його домагання є тільки продовженнем і введеннем в життя того, чого домагався Ленін. Дискусію закінчив ґенеральний секретар партії Сталін осторогою, зверненою в сторону опозиції, з якої виходить, що колиб вони пробували щераз подібних метод, опиняться поза партією.

На загал обі сторони старалися держати себе дуже помірковано. Тому й резолюція перейшла далеко не така сувора, як її загально надіялися.

АНҐЛІЙСЬКІ МАЙНЕРИ ДІСТАЮТЬ ПОМІЧ.

ЛОНДОН, 3. листопада. — Анґлійська юнія ухвалила, щоби всі члени складали добровільно один пенні від кождого робучого дня на допомогу страйкуючим вуглекопам. Вуглева юнія домагалася, щоби така данина була обовязковою для всіх членів, але це не перейшло. Всеж таки й з того добровільного податку надіються значної помочі. А такої майнери потребують, бо переговори в справі закінчення страйку стали знова на мертвій точці.

ФАШИСТИ ЗАМИКАЮТЬ АНҐЛІЙСЬКУ ЖІНКУ.

ЛОНДОН, 3. листопада. — Часописи подають, що в Римі арештовано знова Миссис Алґернон Следен за те, що в каварні критикувала в товариській розмові фашизм і методи, якими править Муссоліні. Секретна поліція, якої тепер в Італії повно на кождім кроці, підслухала розмову і приарештувала Миссис Алґернон, яка пересидівши кілька днів в арешті по інтервенції анґлійської амбасади дістала порученнє негайно опустити Італію. Таких інцидентів тепер в Італії богато.

ОБРАЗИ, ЯКИХ ГОДІ РОЗУМІТИ.

ПАРИЖ, 3. листопада. — Париська осінна вистава образів, яка має в артистичнім і культурнім життю своє вироблене імя і значіння, виставила сього року яких 4000 образів. Модерністи мали виставити найкращі образи, але звичайний чоловік не годен ніяк на тій красі пізнатися, а не то, щоб її оцінити.

НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ СЕРЕД ВАЖКОЇ ПРАЦІ.

БЕРЛІН, 3. листопада. — Президент німецького парляменту Лебе заявив при відчиненню нової парляментарної сесії, що перед нею стоять дуже важкі питання до розвязання. Сесія буде тревати тільки 10 днів, а по тім всі справи відійдуть до комісії. До справ, які буде рішати та сесія належить 10% підвижка допомоги для безробітних. Правительство предложить справу тої підвижки, проти якої виступлять певно німецькі націоналісти, які твердять, що через підвижку товар стане дорожчий, а тоді годі буде його експортувати. Через те промисл ослабне, а число безробітних зросте. До того, кажуть вони далі, годі давати таку допомогу безробітним, яка була би більша від платні неодного робітника.

ВЕЛИКИЙ ОГОНЬ В ТРАНСИЛЬВАНІЙСЬКИХ ГОРАХ.

БУКАРЕСТ, 3. листопада. — 30 сіл в трансильвенійських горах стоїть в огни. Ніхто не знає, звідки він взявся. Полумінь обхопила досі простір на 1000 акрів. Вже досі занотовано богато жертв в людях, бо про погорілі доми вже й не згадувати.

ФРАНЗУЗИ В ОБОРОНІ САККА.

ПАРИЖ, 3. листопада. — 100 членів париської палати адвокатів віднеслися до американського уряду в справі припинення дальшого слідства проти Ніколя Сакка і Вартоломея Ванцентті. В петиції знаходимо імена найбільших французьких адвокатів, які підносять, що оба обвинені, які сидять вже 54 місяців в вязниці в тім розположенню, що їх кождого дня жде смерть, вже відслужили свою кару навіть в тім случаї, колиб вони були дійсними виноватцями.

НЕ ЗНАЮТЬ, ЯК ПОРАДИТИ СОБІ З ТРІЙЛИВИМИ ҐАЗАМИ.

ЖЕНЕВА, 3. листопада. — Підготовча розоружна конференція не може знайти способу для евентуального недопущення того, щоби підчас війни такі міста як Лондон чи Ню Йорк могли бути цілковито знищені трійливими ґазами, якими можуть ті міста обкидати вороги з аеропланів.

Франція домагається зі своїми прихильниками, щоби проти кождої держави, яка буде вживати у війні ґазів, виступили всі другі держави і відплатилися їй в той сам спосіб, затроюючи і її територію такими самими ґазами.

Америка, Велика Британія, Італія і Японія тому противні, бо не хочуть допустити цего варварського способу боротьби навіть в виді відплати.

Деякі експерти кажуть, що одинокий ратунок проти ґазової війни це тільки ґазові маски, але другі їм відповідають, що й це не богато поможе. Маски є добрі для тих ґазів, які досі розсліджено. Нічого одначе вони не поможуть иншим родам ґазових бомб, які при поступі хемії буде можна дуже легко творити. Супроти цего комісія опинилася в безвихідним положенню. Бачуть нещасте, але не знають як йому зарадити.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ХАЙ ЖИВЕ СВОБОДА"

З тими словами вмирав молодий Антео Замбоні по невдачнім атентаті на італійського диктатора Муссолінія, добитий фашистами на вулицях міста Больонії.

Це вже четвертий атентат на Муссолінія, виконаний в одним тільки послідним році. А всіх відомих атентатів було 6. Кажемо відомих, бо ходять слухи, що були атентати з боку королівської гвардії і армії, але про ті атентати не згадують.

Нема сумніву, що Муссоліні це велика індивідуальність. Він має в собі дещо з Наполеона і римських цезарів, має великі національні амбіції, хоче відновити славу Італії і привернути їй давну римську силу.

Завдяки йому переведено богато таких реформ, які, особливо з економічного боку, вратували Італію перед катастрофою. Він спинив филю большевизму, яка почала заливати Італію, а навіть урядовим декретом взявся розвязувати конфлікт між робітником і капіталістом.

І щож це за диво, що мимо того всього, що Муссоліні, який є без сумніву по души великим італійським патріотом, має мимо ентузіязму фашистів серед свого власного народу стільки ворогів? Бож це не буденна поява, коли проти нього пробують виконати замах аж чотири рази в одним році.

В чімже шукати причини? В першу чергу в опозиції, яка противна реформам Муссолінія, бо бачить в його роботі радше занепад Італії як її розбудову. Вся політика Муссолінія має, на їх думку, своє жерело в його манії величности. Ту манію вміє Мусоліні защіпити в молодих людей-фашистів, на яких спирає свою владу. Їм то відчинив він ті великі гороскопи, які стоять перед Італією в Европі, Азії та Африці, розбуджуючи в них в той спосіб імперіялістичного духа. Вся акція Муссолінія перейнята імперіялізмом. Італійська монета не поставлена на здорові основі, її курс піддержується штучно. Вона може впасти і потягнути за собою в катастрофу ціле економічне життя Італії, як тільки захитаються пляни Муссолінія. Всі певні того, що Муссоліні пне до війни. Він вводить в життя нові військові школи, а рівнож підносить платню офіцирам. Сухопутну армію хоче він поставити на першім місци в Европі. Те саме є з фльотою, яка, особливо торговельна, дорівнує вже Англії. А воздушна фльота, яка займає тепер третє місце, буде в короткім часі дорівнувати Франції.

Те все гарно звучить, але не задоволяє людей холодних, які добачують в акції Муссолінія давну пруську політику, яка готова довести Італію до такої самої катастрофи, до якої довів Німеччину кайзер.

Є ще й другий рід опозиції в Італії, саме той, який допускається атентатів. Свободолюбні елементи добачують в Муссолінім сатрапа, який безпощадно нищить всяку иншу думку. Муссоліні замкнув уста парляментови і зробив з него чисту карикатуру, бо усунув всяку опозицію, а та що є, не може підняти голосу завдяки теророви фашистів. Про Італію можна тепер сказати, що там не істнує свобода преси. В звязку з послідним тільки атентатом на Муссолінія в Больонії, замкнено 12 часописий ріжного напрямку, від радикальних до католицьких і консервативних включно. Не можна сказати далі, щоби в Італії було свобідне право голосовання або свобідний уряд. Все те стоїть під диктатом і терором фашистів.

Режім фашистів є окуплюваний кровю. Про це найкраще свідчать ті чисельні убийства, яких допустилися фашисти по ріжних містах Італії по послідним атентаті на Муссолінія. Фашисти опирають свою владу на диктатурі особи і партії, на насильстві, доконуванім на міліонах, яким видирають свобідну думання і акції.

Тому зроджується природний протест. Проти Муссолінія, італійського патріота, але безпощадного автократа, виступають другі, рівнож італійські патріоти, які в імя любови до свободи, хочуть позбутися того, що є в них тираном, ворогом свободи. І як сильно закоріненим є в людській природі інстинкт до свободи, бачимо наглядно по тих атентатах на Муссолінія, які не виконуються ворогами італійського народа, а тільки його власними синами. Бо свобода, це неоцінений скарб, якого втрату особливо болючо відчуває молодь. В обороні свободи виступають не тільки поневолені народи, себто ті, на яких тяжить чужинецьке ярмо, але й ті, що мають свобідну державу. В її обороні виступив і той молодець, який стріляв до Муссолінія і який згинув зі словами: Хай Живе Свобода!

На Муссолінія дивляться фашисти як на італійського Наполеона. Будучність покаже, чи Муссоліні буде заслугувати на цю назву. Оба вони похожі на себе. Наполеон виступив на згарищах революції, а Муссоліні серед повоєнної катастрофи. Оба вони походили з невисокого роду. Наполеон став конзулем, а по тім цісарем. Муссоліні сегодня є вже князем, в четвертім році свого урядовання, а що буде далі — не знати.

Але тепер приходить кінець: Наполеон скінчив своє життя на вигнанню на острові св. Олени, а Муссоліні бореться з життєм. Кажемо бореться, бо загально твердять, що по тих атентатах, які доконано досі, можна твердити, що Муссоліні не скінчить нормальною смертю, а згине з рук тих, що всьо жертвують, щоби тільки вратувати свободу.

„ПРОВІДНИКОМ НЕ Є ТОЙ, ЩО ПАНУЄ НАД ЦІЛОЮ ГРОМАДОЮ ТА НАКЕДУЄ ВСІМ ЇЇ ЧЛЕНАМ СВОЇ ПОГЛЯДИ, АЛЕ ТОЙ, ЩО ЗБИРАЄ В ОДНУ ЦІЛІСТЬ ЗДІБНОСТИ РІЖНИХ ЧЛЕНІВ ГРОМАДИ." — ВИЛИЕМ Г. БЕРНГЕМ (американський психольог).

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО В АМЕРИЦІ

(Реферат п. Осипа Стеткевича, виголошений в Филаделфії дня 27. жовтня, на річнім засіданню Виконавчого Комітету Обеднання).

Наша українська школа в Америці має стільки літ, скільки літ має наша тутешня іміграція. Ми знаємо, що де лише повстала українська кольонія, яка вважала за потрібне організуватися, там зараз закладано парохію і будовано відповідну церкву. При церкви повставала звичайно своя рідна школа якої провід віддавано в руки кождочасного дяка. От таким чином відновлено в культурній Америці те, що в старім краю вже давно мохом поросло: витворено тип нового інтелігента в громаді і названо його „дякоучителем".

Аби кому не прийшло на думку, що я помітую чи може погорджую дяківським станом, зазначу відразу, що я сам є сином дяка, знав дяківство ще в старім краю, заки став народним учителем, і був через кілька літ дяком тут в Америці. Ясна річ, що всіх дяків, о скільки вони є людьми характерними, я завсіди і всюди шаную, але ніяк не можу погодитися з тим, щоби вони, без відповідного знання і підготовання, могли провадити школу з відповідними педагогічними успіхами. Тількиж мені здається, що не винен той чоловік з байки, котрий „не вмів ні читати ні писати, а його хотіли королем обібрати".

Коли деякі наші парохії шукають за такими „педагогами", котрі мають бути і дяками і паламарями і сторожами і помивачами і грубниками (палячами) і учителями — то не диниця, що українські школи в таких парохіях не виховують, але прямо деморалізують нашу дітвору. Ми звичайно чуємо, або й самі говоримо, що за такий сумний стан нашого шкільництва відповідають наші священики, яко одинокі духові провідники наших парохій. На ділі то тут винуваті більше самі таки громадяни, катрі кажуть, що „нема грошей на заплачене відповідного учителя". А то буває й таке, що фахового учителя, котрий є очевидно і дяком, виганяють з парохії, бо він не має відповідного голосу, не може в церкві високо і сильно тягнути, отже не має відповідної кваліфікації... До нашого духовенства ми могли мати тільки одну претенсію: чому воно ще досі не знайшло способу пояснити своїм прихожанам, що то таке своя рідна школа, яка її ціль і які завдання.

Колиб я хотів сказати хоч побіжно, як то деякі наші дякоучителі учать по своїх школах, яких педагогічних засобів і метод уживають при навчанню; як деякі громадяни трактують своїх дякоучителів та яку повагу і пошану виробляють для них між своїми дітьми — я мусів би свій реферат значно розширити, а знаю з практики, що довгі газетні статті наших людий від читання відстрашують... Зрештою одною людиною і в одним рефераті тої преважної справи не дасться основно обговорити; тут треба цілу єо річ розкладати на „рати" і по можности зангажувати до неї як найбільше наших тямучих людий.

Я зазначую тут лише всім нам відомий факт, що наша шкільна справа в Америці находиться в дуже оплаканім стані. Ніхто з нас не годен заперечити, що одно наше тутешне поколінне вже безповоротно пропало — потонуло в американським морю, а друге на наших очах вигибає і його вже ніяка школа, хочби й найліпша для нашої справи не виратує. Американський „горнець переполкновання" (melting pot) робить свою роботу прекрасно та послідовно. За яких кільканайцять (не кількадесять!) літ ми по наших церквах (як ще які до того часу лишаться) почуємо гарні американські проповіди в англійській мові, а наші школи опиняться в руках Айришів чи яких-там инших „опікунів", котрі будуть нас научати, як ми маємо Бога хвалити і кого нам треба слухати, щоб заслужити собі на вічну щасливість в небі...

Поки ще еміграція до Америки не була так сильно, як тепер, обмежена, то ми того свого гіркого й мізерного стану так якось й болючо не відчували. Свіжі люди зі старого краю вносили в наші ряди молоду кров і заступали хоч у части те, що губилось і пропадало по чужих кошарах. Громадське життя плило своїм звичайним руслом, усюди на народних сходинах чи зборах чулося живу українську мову і ми дурили себе, що стоїмо на певнім ґрунті, з якого ліяка сила нас не зрушить. Не минуло богато часу, як іміграція припинилась, і що тепер бачимо? На українських балях, пікніках чи яких инших забавах українську мову чуємо лише з уст старих імігрантів; наше молоде покоління говорить лише по англійськи і то ще таким тоном, гей би хотіло сказати (иноді навіть з тим не криється): „Та що ви, дурні Українці, знаєте: розумні люди є лише ті, що вміють говорити англійською мовою!" Справедливість велить мені зазначити, що в нашім молодім поколінню можна подибати одиниці, які, хоч може й не знають як слід української мови, є зовсім добрими, свідомими Українцями. Се — можна сказати — білі круки по наших громадах, але се не є заслуга нашої школи; се заслуга батьків тих дітий, бо тільки самі батьки навчили їх шанувати і любити те, що ми одним словом називаємо українською культурою.

Як же воно сталося так, що наша іміграція, хоч у ній були повсякчасно свідомі громадяни, допустила своє рідне шкільництво до такого мізерного стану? Чи того стану ніхто тут доси не передбачував? Чи всі наші імігранти тримались ославленої рутенської засади: нехай буде, як бувало? Ні, так воно не було. Історія американської України мусить зазначити, що тут все були люди, які остерігали свою суспільність: „Подбаймо за свою рідну школу, бо в короткім часі геть пропадемо і сліду ніякого по нас не лишиться!" Біда була (та ще й тепер є) в тім, що того і подібних кличів наш загал не слухав. А як хто слухав, то не розумів, або не хотів розуміти, яка то властиво має бути та українська школа в Америці. Дехто собі в своїй простодушності думав (многі ще й доси так думають), що нашій дитині вистарчить навчитися механічно (без зрозуміння змісту) по українськи читати та й дещо написати (хочби й з безчисленними помилками) — тай „едукація" готова! Про відповідні шкільні підручники ніхто ніколи не дбав, бо — сказати правду — по таким поставленню шкільної справи їх і не треба було... Вистарчить чейже взяти в руки якийнебудь задрукований папір, от прим. газету чи український „фоні пейпер" і з того „матеріялу" навчити дитину читати і писати. Що українська школа повинна кождого свого ученика чи ученицю виховати в українськім дусі, навчити дитину поважати й любити українську історію і культуру — се нашим батькам не приходило в голову. Вони думали, що як їх дитина перелізе, як віз по замерзлих грудах, по якимсь українським письмі і напише до свого вуйка чи стрийка в старім краю лист з „тисячними" поздоровленями й поцілунками, то та дитина вже буде добрим Українцем, чи Українкою, і подобить те, що люлять її батько й мати.

Таке розуміннє шкільної справи запровадило нашу іміграцію в сліпу улицю і нині ми опинилися в дуже скрутнім положенню.

Як же нам тепер з тої сліпої улиці вийти на ясний шлях? Чи махнути на все рукою і „спускатися на дно"? Ні! Нам не вільно сеї справи легковажити, не годиться до своїх власних дітий відвернутись плечима! Що робили инші тямучі Українці перед нами, те ми робім дальше, але, навчені досвідом, не повторюймо їх помилок. Справа не є безнадійна і ще не всьо пропало. Треба тільки забратися до діла енергічно, з кріпкою вірою і з добре обдуманими плянами.

Я пригадую собі дуже докладно одні шкільні збори в помешканню бл. п. епископа Ортинського. Людий була повна велика кімната, настрій святочний, одушевленне безмежне. По вступній промові епископа в очах кождого присутнього блестіли сльози. Виголошено два чи три шкільні реферати і ухвалено однодушно відповідні резолюції. Всьо було як слід підготоване, всьо обдумане й уплянуване і — вийшов „пшик". А чому? Бо справа — можна сказати — не вийшла поза пороги епископської канцелярії. По громадах, по найширших слоях нашого громадянства тої справи не передискутовано, не спопуляризовано, не вияснено і вона поволи зовсім заснітилася. Був відповідний запал, було одушевленне, була і добра воля, але забракло витревалости. Запалав ясний „соломяний" огонь, блиснув високо вгору і погас, оставивши купочку сірого попелу, який опісля вітер нашої байдужности розніс, розвіяв по світі і знов, як і перед тим, всьо наново спочило, бо... благоденствувало.

У нас таке зчаста буває...

Щоби нашу шкільну справу рушити з мертвого місця; щоби наше громадянство розбурхати з летаргічного сну і щоби воно своєю рідною школою зацікавилося та остаточно поставило її на відповідній висоті — я пропоную ось-такі точки:

1. Нехай „Обеднанне", само чи вибраною зпоміж своїх членів Шкільною Комісією, удожить відповідний шкільний плян і відповідну шкільну систему, які обовязували би всі українські школи в Америці.

2. Нехай „Обеднанне" постарається, щоби всі наші народні часописи уділили на своїх шпальтах місця на докладне й всесторонне обговоренне шкільної справи цілим громадянством. До сього треба заохотити нарід відповідною візвою.

3. Нехай „Обеднанне" виготовить відповідний шкільний реферат враз з відповідними резолюціями і нехай розішле сей реферат по всіх наших громадах в Америці, зглядно по всіх українських товариствах, де він має бути до означеного часу прочитаний, передискутований і відголосований. Коли референтом буде людина тямуча — то тим ліпше, бо такий референт справу прилильніше і остаточно її як слід полагодить.

4. Шкільна Комісія з рамени „Обеднання" буде старатися між иншим о придбанне відповідних шкільних підручників, бо старокраєві, особливо Буквар, для нас не надаються.

5. Завізвати нашу суспільність до жертв на Шкільний Фонд, з якого будуть покриватися всі біжучі видатки, а евентуально злагодження й видрукування потрібних шкільних книжок.

Найважнійшу справу я лишив на самий конець. Маю на думці українських учителів. Коли я на початку сього реферату зазначив, що по наших парохіяльних школах нема фахових учителів, а лише дяки, то тим я не хотів сказати, що всіх дяків треба зараз зі всіх наших шкіл повиганяти. Ні, такого „радикального" способу я нікому не дораджую, бо такий спосіб не є потрібний. Я знаю дяків, котрі при певній шкільній системі і мінімальнім підготованню можуть бути взірцевими учителями, а то й несогіршими педагогами-виховавцями. Треба лише тих дяків поробити учителями, а про се мала би подбати вибрана з „Обеднання" Шкільна Комісія. Коли ся Комісія виробить відповідні для всіх наших шкіл пляни, інструкції, методи і систему, тоді треба всім нашим дякоучителям з усім тим матеріялом познакомитись і його собі засвоїти. Найлучший і найкоротший спосіб був би такий, колиб усі учителі з якоїсь околиці зібралися в одній місцевости (найліпше в часі вакацій), до якої приїхав би відповідний інструктор і там в часі двох-трох тижнів переробив би з ними весь потрібний матеріял. Ясна річ, що дотичні українські громади мусілиб дати на той час своїм дякоучителям платні відпустки. Кождий дякоучитель мабви піддатись обовязково відповідному учительському іспитови, щоби дістати учительське свідоцтво. Коли по наших школах засядуть люди з таким (але тільки з таким!) шкільним свідоцтвом, то, очевидно, инакше ніж до тепер буде виглядати українська школа в Америці. Коли серед шкільного року, чи коли инде, уступить зі своєї посади один учитель, а на його місце прийде инший іспитований учитель, то той другий учитель зможе легко повести шкільну справу дальше, бож він тут має до діла з такими самими підручниками, з такою самою методою, з такою самою системою. Тоді буде вдоволена громада з учителя і учитель з громади. Діти, пізнавши, що українська школа не ріжниться в заcаді від школи американської, що та школа є розсадником моралі, а не якоюсь катівнею чи вязницею, полюблять ту школу, так як люблять свою школу публичну, і будуть довсеї радо горнутися. Полюбивши українську школу, полюблять також і свого українського „тічера", а з ним і те рідне слово, яке він у тій школі в їх невинні серця засіває.

Ще годиться тут зазначити, що ніякий учитель на світі не дасть собі ради, коли йому „всадять" на голову 300—400 дітий*). А таке у нас, на жаль, часто водиться. Як один чоловік не годен за двох чи за трох їсти, то як можна вимагати від нього, щоби він за двох чи за трох працював? А нашими дякоучителями деякі люди хотілиб орати... Чи годиться так робити і чи з такої роботи може бути відповідна користь? Над тим треба подумати і не вимагати від нікого неможливостий.

УХВАЛА ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ОБЕДНАННЯ.

Згідно з внесеннєм референта вибрано Шкільну Комісію, до якої ввійшли: О. Стеткевич, о. Струтинський і В. Кедровський, які мають право дібрати до себе в міру потреби дальших членів. Реферат п. Стеткевича піддається під прилюдну дискусію. Вислід дискусії візьме Шкільна Комісія під розвагу і виготовить плян науки, який буде рівнож оголошений в часописах та предложений конгресови Обеднання до затвердження. По затвердженню Обеднанням буде він обовязуючим для всіх наших шкіл в Америці.

Шкільна Комісія має рівнож предложити Обеднанню плян нового Букваря, який надавався би до ужитку американсько-українських шкіл.

*) Суперітендент публичних шкіл у Ню Йорку видав недавно прилюдну заяву, що така школа, в якій на одного учителя припадає більше ніж 35 дітий, повинна бути замкнена, бо вона в ніякий спосіб не може сповнити своєї задачі. Подібної думки є всі здорово думаючі педагоги.

ДРУГИЙ ЗЇЗД СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ

Отсим подаємо до відома бувшим членам Української Армії, що згідно з постановою І. Стрілецьких Нарад в Ню Йорку, з дня 6. серпня с. р. — II. Зїзд Стрілецької Громади відбудеться в Филаделфії, Па., в неділю, дня 14. падолиста, о год. 10. рано, в Січовім Домі, при Н. Френклин і Бровн Ст. На зїзд мають право прибути всі бувші члени Української Армії.

Щоби уникнути непорозумінь на зїзді, просимо всіх стрільців, котрі не є членами Громади, щоби негайно письменно зголосилися на адресу:

Strilecka Hromada
P. O. Box 578
Philadelphia, Pa., U. S. A.

звідки одержать всі інформації.

Тих стрільців, котрі не зможуть прибути на зїзд, просимо письменно прислати свої помічення і вказівки.

Віримо, що на отсей поклик відозвуться всі бувші члени Армії, деб вони тепер не жили.

Праці богато перед нами. Чого не може зробити одиниця, це мусить зробити громада. Кождий член нам дорогий і його жде окрема праця.

Ждемо Вас на зїзді дня 14. падолиста та очікуємо Вашого листа.

Филаделфія, Па., дня 2. падолиста, 1926.

Зі стрілецьким привітом

За Управу Стрілецької Громади:

Вол. Галан, предс.
Василь Коцюбій, орг. реф.
В. Петрусик, писар.

Просимо всі українські часописи о передрук.

ДО СВІДОМОГО Й ПАТРІОТИЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ

Дня 25. травня 1926 року на вулицях Парижа забито ворогами українського визвольного руху по злодійськи Головного Отамана й Голову Директорії Української Народної Республики **Симона Петлюру.**

Цей страшний злочин викликав з українського боку гостре обурення й осуд. Кожен з нас зрозумів, що це замах не лише на життя Петлюри, але це удар направлений проти самої ідеї української визвольної боротьби, за яку так багато крови й жертв приніс український народ. Жиди, з лав яких вийшов убійник, нерозважливо почали обливати болотом неправди не тільки імя Небіщика, але й увесь український визвольний рух. Вони організували всі свої сили до того, щоби на процесі судити не убійника, а замордованого Голову Української Держави, та разом з ним і всю українську визвольну боротьбу. Вони для того збирають великі кошти й ріжні матеріяли, а також відшукують всіх тих, що могли би свідчити в жаданому для них дусі.

Вороги українського визвольного руху мобілізують всі свої сили та засоби, щоби в Парижі, перед міжнародним форум засудити українську визвольну боротьбу та оплюгавити память всіх наших героїв-мучеників. Вони там будуть плямити честь українського народу, будуть ганьбити найсвятіші його ідеали визволення з рабства та утворення своєї самостійної соборної держави. Вони будуть намагатися всіма силами відвернути від нашої боротьби симпатії цивілізованого світа, а стягнути на нас ненависть, зневагу та погорду.

Там, в Парижі, буде в багно топтатися честь українського народу, буде з багном мішатися кров його мучеників, що по-

лягли в боротьбі за кращі ідеали українського народа.

Наша національна честь, кров героїв-мучеників, сльози мільонів дітей, сиріт та вдовиць і матерей та батьків тих мучеників кличуть до того, щоби ми оборонили їх честь, не дали зганьбити кров святих мучеників та оборонили честь свою й будучих поколінь нашого народу.

Ми повинні дати всі засоби до орґанізації оборони від безчесних нападків ворогів нашого народу. На нас лежить обовязок прийти на допомогу тим голодним й вимученим минулою боротьбою, та тяжким імігрантським життям українським патріотам, що орґанізують оборону чести українського народу, а тим самим і оборону й чести заокеанських еміґрантів.

Тому ми повинні прийти їм з матеріяльною допомогою.

Там творилися комітети памяти Петлюри, які крім справ майбутнього процесу над убійником Шварцбартом мають своїм завданням вшанувати память того, що був символом і вождом української визвольної боротьби. Отже потрібні й там засоби для достойного вшанування памяти Того, що життя своє віддав за народ свій. Мусимо паленіти від сорому, що вже майже півроку пройшло, а **прах вождя українського народу покоїться в заарендованій могилі...** Немає засобів, щоби купити місце для його домовини... Хіба ми можемо допустити до того, щоб прийшов час, коли потривожать кости нашого героя-мученика й борця, бо ми не спромоглися виконати останнього перед ним свого обовязку: купити йому могилу.

Пройшло півроку, а наша заморська еміґрація мовчить й лише сими днями невеличкий гурток, головне тих, що разом з Небіщиком боролися, мучилися й страждали, склади свою невелику, скромну лепту та вислали через „Обеднання" до Парижа.

Жиди склали десятки тисяч, а ми ще не послали й пару соток! Деж докази нашого патріотизму й розуміння національного обовязку?

Я не вірю, що наша іміґрація проміняє свою честь, честь всієї нації за доляра. Лише глибока віра, що ще є жертвенність у наших людей, що вони виконають свій національний обовязок не гірше Жидів, примусила мене звернутися з цією відозвою.

Всі жертви треба слати до „Обеднання" на фонд Петлюри.

Володимир Кедровський,
б. Головний Державний Інспектор Армії У. Н. Р.

НА ПОМІЧ СТРАЙКУЮЧИМ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

ЗІСТАВЛЕННЄ

з присланих жертв на руки Адміністрації Свободи до 31. жовтня б. р.

Akron, O., від. 295 У. Н. С.	$25.00
Woonsocket, R. I., Укр. кольонія	18.45
Wilkes Barre, Pa., від. 223 У.Н.С.	10.00
Trenton, N. J., від. 245 У. Н. С.	10.00
Pittsfield, Mass., від. 150 У. Н. С.	4.25
Chester, Pa., від. 156 У. Н. С. ...	24.75
Stamford, Conn., від. 350 У. Н. С.	30.00
Philadelphia, Pa., від. 239 У. Н. С.	5.05
Bayonne, N. J., від. 281 У. Н. С.	11.50
Perth Amboy, N. J., в. 168 У.Н.С.	18.50
Philadelphia, Pa., Обеднанне ...	4.00
Houston, Tex., Анна Куріца	2.00
Разом	$163.50

Повисшу суму переслано до General Committee, Textile Strikers, Passaic, N. J., що посвідчує понизше письмо:

SVOBODA,
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

Dear Friends:—

We thank you for your check for $163.50 for the relief of the textile strikers. This represents contributions made by your readers for the month of October. We enclose our official receipt No. 12581.

We look forward to your continued support and cooperation in this nine months' struggle of the textile workers for a union and a living wages. We know you appreciate the urgent need of support and will do your bit to help us supply the strikers with food and their children with milk.

With many thanks and best wishes, we are

Fraternally,
ALFRED WAGENKNECHT,
Relief Chairman.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЕПИСКОП МОЖЕ БОРОТИСЯ ЗА ПРАВА СВОЄЇ ЦЕРКВИ.

Свого часу була поміщена в Свободі допись якогось не підписаного священика про відносини української католицької церкви до Риму. Дописуватель виказав, як на долони, що Українці, заключуючи унію з Римом виступали як рівний з рівним. З того дописуватель робив заключення, що прав, які Рим признав нам в угоді про унію, не має права нарушити без нашої згоди.

Допись ся не найшла ніякого відгомону серед українських католиків, світских ні духовних. А прецінь вона заслугує на близчу увагу, бо вона мусить бути основою нашої боротьби в обороні нашої церкви, як Рим схоче наші права нарушувати.

Я маю доказ у живім факті, що на тім самім становищи, на якім станув сей священик-дописуватель, станув також покійний епископ Ортинський. Було се так.

В якийсь час по приїзді еп. Ортинського до Америки, епископ скликав священиків на раду в дуже важній справі. На сій раді предложив покликаним священикам вістку, що Рим вислав до нього приказ, що на будуче американські Українці-католики не будуть уже мати миропомазання після нашого старого, історією усвяченого звичаю, але після латинського обряду. Я не потребую додавати, в чім лежить різниця межи східним обрядом а західним обрядом, бо се знає кождий Українець-католик, стикаючися з Поляками-католиками*).

Епископ Ортинський пояснив священикам, що тепер Рим хоче завести в американських Українців латинське миропомазанне, себто таке бежмоване, як є у Поляків.

Епископ відтак пояснив, що він буде виконувати приказ з Риму, як священики згодяться на те, щоби в нашій католицькій церкві було заведене латинське бежмоване.

А що буде, — спитали відразу священики, — як ми не згодимося на приказ з Риму?

Епископ пояснив, що як священики не згодяться на принятте польсько „бежмованя", то він відповість Римови, що наші церкви на се не годяться і проти сього нарушення своїх прав протестуємо. „І я скажу, що я супроти сього приказу не буду виконувати".

А що тоді буде? Чи не буде Рим уживати натиску на вас, преосвященний?

Про мене, най вживає. Та відай він не буде пертися, бо знає, тут ві нарушив наші права, яких він без нашого дозволу не мав права нарушити. Зрештою, який натиск може він робити? Може післати ще одну буллю. А ми знова проти неї запротестуємо, і далі будемо миропомазувати після українського обряду.

А як вас відкличуть, преосвященний?

Та най відкличуть. А ви відтак не запротестуєте проти нарушення прав нашої церкви під другим епископом?

Після таких промов українські католицькі священики вислали протест до Риму проти нарушення прав української уніятської церкви й проти заведення польского „бежмованя". Сей протест ми передали на руки нашого епископа, покійного Сотера Ортинського і він наш протест до Риму заслав. І тільки ми й чули про польське бежмоване.

Сей факт показує, що покійний епископ Ортинський стояв на становищи, що наша церква зробила угоду з Римом як рівний з рівним, а нам усім сей факт показує, що може зробити духовенство нашої церкви, коли воно має провідника, який не дає нарушувати прав своєї церкви.

Та в сьому й біда, що Рим вислав нам такого провідника, який лишень головою вміє махати, як наш нарід копають.

Священик.

*) У латинскім обряді миропомазання доконується не при хрещенню, але аж на старшій дитині. Обряду доконує не священик, як у східнім обряді, але епископ. — Прим. Ред.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного). (23)

Скінчилася битва. Ні з ким було більше битися, всі опричники полягли, один Малюта спасся на лихім кони.

Стали розбійники числити своїх і многих не долічилися. Було і між ними богато страти.

— Ось, — сказав Перстінь, приступаючи до Серебряного і отираючи піт з лиця, — ось, бояриние, де довелось побачитись!

Серебряний, як тільки появилися розбійники, кинувся к царевичеви і відпровадив його коня на бік; царевич був привязаний до сідла. Серебряний шаблею розтяв посторонки, поміг царевичеви злізти і зняв платок, котрим рот його був завязаний. Підчас усеї бійки князь від него не віддалявся, і закривав його собою.

— Царевичу, — сказав він, бачучи, що станичники уже стали обдирати мерців і ловити розбігшихся коней, — битва скінчена, всі твої злодії поляглли, один Малюта втік, та, бачу, і йому не минеться так, коли цар прикаже найти його!

При імени царевича Перстінь відступився в зад.

— Як? — сказав він: — се сам царевич? Син государів? Так от за кого Бог привів постояти! Та от кого вони, собаки, звязаного везли!

І атаман упав Івану Івановичеви в ноги.

Звістка про його присутність рознеслася між розбійниками. Всі докинули перетрясати кишені убитих і прийшли бити чолом царевичеви.

— Спасибі вам, добрі люде! — сказав він ласкаво, без звичайної своєї гордости: — хтоб ви не були, спасибі вам!

— Мало за що, государю! — відповів Перстінь; — колиб знав я, що тебе везуть, я би привів з собою не сорок хлопців а соточки зо дві; тоді не втікби нам той Скуратич; взялиб ми його живцем, та при тобі би випарили! Та й так є в нас, бачу, його стремінний; він також мій давний знакомий, а на безрибю і рак риба. Гей, хлопче, чи не в тебе він?

— У мене! — відповів Митько, лежачи на животі і не випускаючи зпід себе своєї жертви.

— Давай його сюда, не бійся, не втече! А ви, дітоньки, розкладіть-но огонь для допиту, та приладьте посторонок чи хоть ужевку.

Митько встав. Зпід нього піднявся здоровий мущина; та скоро тільки він обернувся лицем до розбійників, всі скрикнули з задиву.

— Хлопко! — роздалось зі всіх боків: — та се Хлопко! то він Хлопка придавив замісць опричника.

Митько дивився, роззявивши рот.

Хлопко ледви дихав.

— Бач, — промовив в кінци Митько, — так се я тебе, значить, придавив! Чогож ти мовчав?

— Де ж мені було говорити, коли ти мені на горлі сидів, байтало ти якийсь! Тьфу!

— Та чогож ти відвернувся?

— Чого! Чого! Як ти, медведю, тріснув коня по голові, так їздець на мене й повалився, а ти, болване, замісць щоби на него, сів на мене, та давай душити з дуру, бач втішився!

— Дивись-но! — сказав Митько: — ось що! — і почіхався в потилицю.

Розбійники захохотались. Сам царевич усміхнувся. Хомяка нігде не могли найти.

— Що діяти, — сказав Перстінь, — видно, не прийшов ще його час, а жаль, їй Богу! Але, при божій помочи на другий раз попадеться! А тепер позволь, государю, я тебе з дітьми до дороги відведу. Прости мені, государю! Не випадалоби мені, низькому чоловікови, і говорити з твоєю милостю, та щож діяти без мене тобі відси не вибратись!

— Ну, діти, — продовжав Перстінь, — збирайтеся оберігати його царську милость. Ось ти, бояриние, — сказав він обертаючись до Серебряного, — тиби сів на сего коня, а я собі онтого возьму. Тобі, дядьку Коршуне, бачу пішому буде наручнійше, а тобі, Митьку, тим більше.

— Ба ні! — сказав Митько, хапаючись за гриву одного коня, що від того поточився на бік, — і я сяду!

І він підніс ногу в стремя, але не змігши попасти, ввалився на коня животом, проїхав так кілька сяжнів чвалом, і в кінци усадовився в сідло.

— Гей-га! — крикнув він, хитаючи ногами і підкидуючи ліктями.

Ціла товпа рушила з ліса, окружаючи царевича.

Коли показалось наконець поле, а з далеку заблищав дах Александрової слободи, Перстінь остановився.

— Государю, — сказав він, віскакуючи з коня, — ось твоя дорога, он і слободу видно. Не годиться нам дальше з твоєю царською милостю оставатись. А надто, там порох знимається по дорозі; мабуть їдуть ратні люде. Прощай, государю, не поминай лихим словом; поневоли Бог звів!

— Погоди, молодче, — сказав царевич, котрий, уйшовши біді, зачав поводитись по давному. — Погоди, молодче. Скажи-но вперед, якого ти боярського роду, що золочений кафтан носиш?

— Государю, — відповів смирно Перстінь, — богато нас тут бояр без імени-прізвища, богато князів без роду-племени.

— А чи знаєш ти, — продовжав строго царевич, — що для таких князів, як ти, високі будинки на площади ставляють, і що ти сам свого кафтана не варт? Колиб ти не прислужився мені сегодня, я приказав би он-тим ратникам всіх вас переловити та до слободи привезти. Але задля нинішного діла, я твоє давне злодійство на ласку ставлю, і батюшці-цареви за тебе слово промовлю, коли ти віддашся йому в руки!

— Спасибі за ласку, государю, дуже тобі дякую, тільки не настав ще для мене час віддатися цареви. Тяжкі мої гріхи перед Богом, великі провини перед государем; трудно, щоб простив мене батюшка-цар, а хоть би й простив, так не ялося покидати товаришів!

— Як? — сказав здивований царевич: — ти не хочеш покинути свого злодійства, коли я сам обіцяю вставитися за тебе? Видно, рабувати по дорозі користнійше ніж чесно жити?

Перстінь погладив чорну бороду й усміхнувся лукаво.

— Государю! — сказав він: — на те щупак в мори, щоби карась не дрімав! Не звик я ані до ратного строю, ані до торгового діла. Прощай, государю; он уже порох сюда несеться; пора назад! Риба шукає місця найглубшого, а наш брат найбезпечнійшого!

І Перстінь щез в кущах, ведучи за собою коня. Розбійники один за одним пропали між деревами, а царевич сам один з Серебряним поїхали до слободи і небавом стрілися з відділом кінниці, котру провадив Борис Годунов...

(Дальше буде).

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЯҐАРА ФАЛС, Н. Й. Бр. Покрови Богородиці, від. 351, повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудесь в неділю, дня 7. листопада о годині 1-ій точно пополудни, на гали парафіяльній. Тож проситься всіх членів прийти на мітинґ бо є богато справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі вразі слабости не дістануть запомоги. Неявившийся член буде караний після братської ухвали. — Данило Кісіль, предс.; Гелярій Мартинишин, секретар.

ЧИ МОЖЕ ГАРКАВЕНКО ПРОГРАТИ.

В понеділок грецький силач Билл Демитралл, котрий минувшого року побідив Станіслава Збишка, заявляє, що він певне потрафить побороти і Александра Гаркавенка. Борба між ними відбудеться 8. листопада, в Армори Гол на 34-ій улиці і Парк Евні. На повисшій фотографії Грек показує, як він ломить руку свого противника. 258

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зі свята Франка $462.60 на Рідний Край.

Нюйорський Комітет для вшановання памяти десятих роковин смерти Івана Франка подає слідуючий фінансовий звіт зі свята:

Прихід:

Зі спродажи тікетів на концерт: $449.25;

Збірка з пушок коло церкви: $75.40;

Збірка на панахиді в церкві: $63.99;

Збірка на гали в Укр. Нар. Домі: $55.11.

Разом дохід: $643.75.

Розхід:

Артисти співаки, і пяніст: $65.00;

Галя в Укр. Нар. Домі: $65.00;

Строєнне пяна: $4.00;

Скрипкарі: $10.00;

Тікети: $3.50;

Оголошенне в „Свободі" і летучки: $23.00;

Пяністка для хору: $6.00;

Вінок на домовину при панахиді $4.65.

Разом розходів: $181.15.

Разом доходів: $643.75.

Остає готівкою: $462.60.

Комітет щиро дякує патріотичному громадянству, що своєю присутністю та щирими жертвами причинилися до звеличення памяти десятих роковин смерти нашого Пророка бл. п. І. Франка. Рівнож дякуємо місцевим парохам о. о. Понятишиному і Павлякови за безінтересовне відправленне панахиди по бл. п. Ів. Франкови. Цю саму подяку складаємо всім артистам-співакам і прочим, що своїми виступами причинилися рівнож до звеличення свята. З окрема дякуємо п. Е. Корнатовій, п. А. Ольшевській, п. Гр. Шустикевичеви з Джерзи Сити і Українському Хорови, і їх діреґентови п. Т. Онуфрикови за їхне рівнож безінтересовне і щиро патріотичне причиненне до звеличення свята своїми виступами в концерті.

Чистий дохід в сумі $462.60, вислано до Обєднання в Филаделфії з призначеннем на слідуючі цілі: $300 на виданне творів Івана Франка на руки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, а $162.60 на памятник по І. Франкови.

За Комітет свята Ів. Франка:

М. Воробець, І. Гриник, М. Близняк, М. Возняк.

—o—

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Фінансовий звіт зі свята Франка.

Дохід з свята десятьлітних роковин Івана Франка був слідуючий:

На панахиді по І. Франкови зібрано в укр. кат. церкві $40, а дохід з концерту, який устроїло Співацьке Товариство ім. Лисенка виносив $50.

Разом зібрано $90. Ту квоту вислано в цілости до Обєднання і призначено на слідуючі цілі: по $25 на памятник Франка і на політичних вязнів, а $40 на Рідну Школу.

—o—

СТ. ЛЮІС, МО.

З весілля на памятник Івана Франка.

Дня 16. жовтня відбулося в нашій громаді вінчання д. С. Репчака з п. К. Квасна. На весільну забаву прибули свідомі громадяне, тому й не диво, що навіть при забаві не забули помянути нашого ґенія І. Франка.

Зариваючи голос д. Мих. Добромільський (з Тейлор, Іл.) пригадав зібраним, що Франко вийшов з під сільської стріхи, а удари важких ковальських молотів у кузни його батька вистукали у молодій ніжній души бадьору ритміку його пісень. Він перший кинув слово правди спрацьованим чорним долоням, боровся і терпів, був вязнений і переслідуваний. Йшов тернистим шляхом, пробивав тверду скалу і будив народ до борби за ліпшу і кращу долю.

Забирали ще голос д. І. Онуфрей і І. Добромільський.

Збіркою на памятник Франка зайнялись дружба з дружкою, а лепту зложили слідуючі:

По $5.00: Михайло Добромільський; по $2.00: Михайло Кульчицький, Стефан Левицький; по $1.00: Іван Хрунь, Стах Василюка, Ілько Любчин, Іван Добромільський, Теодор Пристай, Стефан Репчак, Іван Онуфрей, Анна Пристай, Текля Єзуско, Мих. Паращак; по 50 ц.: Михайло Квасний, Катерина Репчак, Текля Квасна; по 25 ц.: Земба Франко.

Разом зібрано $20.75.

З того половину призначено на боевий фонд, а половину на памятник І. Франка.

Честь вам, дорогим гостям за ваш патріотизм, котрий доконали не словами, але ділами, видко, що ваші серця суть наповнені любовю і то горячою, до нашого Каменяра.

Гроші вислано до Обєднання в Филаделфії.

Михайло Паращак,
член У. Н. Союза.

—o—

Як ми помаг. рід. краеви.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

З хрестин для сиріт.

В Торп, Віс., дня 27. вересня, б. р. в день Чесного Хреста, по Службі Божій, у гр. Михайла Піруса, котрий справляв хрестини для свого маленького синочка Андрія, попросив я присутних, щоби зложили дещо для галицьких сиріт.

Присутні не відмовились, і я зібрав $10.25, котрі пересилаю через Обєднанне до краю.

Зложили слідуючі особи: по $1.00: Михайло Пірус, батько, Микита Худинця, Микола Ґвяєда, Стефан Макарій, Іван Нижник, Юлія Худинця, Василь Катеринський, Іван Фіґура і о. Михайло Запаринюк; по 50 центів: Марія Ґреськів, і Єрина Пірус, мама; по 25 ц.: Пилип Фіґура.

В імени сиріт складаю сердечну подяку, всім жертводавцям, а маленькому Андрійкови нехай Господь Бог допоможе вирости в люди, на потіху своїм родичам і на славу Неньці-Україні.

о. М. Запаринюк.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Жертви на будову Укр. Нар. Роб. Дому в Угнові в Галичині.

Зложили **по $10.00:** Максим Решетило, Василь Шустакевич, Іван Ярмола, Анна з Дворніцьких Кидон, Юлія Криловська і Григорій Салюк;

По $5.00: Гавриїл Періжок, Антін Періжок, Яків Щигол, Василь Жуковський, Михайло Демцьо, Юстин Медвідь, Григорій Трусевич, Семен Лисяк, Стефан Мисак, Михайло Салюк, Василь Криловський, Степан Жуковський, Василь Пільгуй, Бартон Шустикевич і Микола Білик;

По $2.00: Катерина Салюк, Михайло Вітів, Афтаназій Кузьма і Баранова;

По $1.00: Анна Жарська, Анна Щетина, Юрій Пелех і Іван Хомінський;

По 50 цнт.: Микола Заяць, Павло Шут і Петро Стопень;

По 25 цнт.: Юрій Литка, Андрій Возьний, Дмитро Бобик і Стецько.

Разом зібрано $149.50.

Видатки адміністраційні:

(Друкованнє відозв, коверти, почтові оплати і т. д.): **$12.00.**

Остає приходу: $137.50.

Честь Вам за жертви, які зложили для наших братів в краю. Видко, що вспівчуваєте теперішній недолі рідної землі.

2-го жовтня ц. р. наспів лист від Ювілейного Комітету „Читальні Просвіти" в Угнові, в котрім між иншими доносять, що трафилося їм закупити площу, де була Руська Каса, за суму $575.00; дали навіть задаток $120.00, які однак мусіли вицофати, бо решти ціни купна не можна було вистаратися. Нині ще ця площа є для нас резервована, розходиться лише о гроші, о котрі вони нас просять. З купна вони не зрезиґнували і ніяк допустити не можуть, щоби ця площа перейшла в чужі руки, в жидівські або польські.

Брак відповідної салі на вистави а і слаба надія на скору поміч відповідної скількости долярів, приневолила їх до приступлення перебудови Читальняного будинку. Через получення з сусідним домом „Сільського Господаря" узискали вони більшу салю, яка може змістити около 400 осіб.

Збірка матеріялів до історії Угнова поступила вперед і може в зимі приступлять до друку. Не може вона скоро поступити, бо бракує фондів.

10. марта 1925 р. відкрила „Читальня Просвіти" в Угнові Захоронку, котру перебрав під свій заряд Кружок Рідної Школи У. П. Т. ім. Шевченка в Угнові і веде її самостійно, незалежно від Читальні. Міститься в Бурсі ім. Жуковського за оплатою 2 дол. місячно. Діти в віці передшкільнім 4—6 літ, в числі около 35 приходять і від год. 9—2-ої бавляться і учаться під проводом кваліфікованої учительки, якій платять 130 зол. і 15 зол. на помешкання місячно. На фонди складаються 1% національний податок від доходів всіх, які в повіті мають сталу пенсію (головно учителі), що виносить около 2 зол. від особи місячно. Бідні нічо не платять. Дальше доходи в протягу року з діточих вистав, а в часі вакацій уряджують стало 1 фестин, якого дохід цего року виносив $50.00 і це становить що року підставовий капітал на удержання Захоронки. Справа переданих на ціль Захоронки на руки о. Ґовди $400,00, еще не покінчена, та в коротці розвяжеться.

Обі школи в місточку, 7-кл. жіноча С. С. Феліціянок і 5-кл. мужеська **перемінені на польські**, дітей змушують навіть на павзах межи собою говорити по польськи; проте в їх пляні є основанне приватної укр. нар. школи, щоби протиставитися денаціоналізаційній роботі С. С. Феліціянок.

Підписаний подає, що збірка на просвітну ціль в Угнові тягнеться вже півтора року, це є від 24. травня 1925, як дня оснований Угнівського Комітету і повинна вже була даво закінчитися, коби не деякі трудности, які потреба вже поборoти. — З огляду, що в нашім місточку йде нар. просвітна праця як слід, і що просить о поміч на свої розходи — не повинно здержуватись з висилкою грошей, тому то я на дни вчорайшім переслав до Угнова $45, які були у мене зі збірки на будову Народного Дому.

Решта грошей є в голови нашого Комітету $58.50, а у скарбника $34, і $63 на Захоронку, позісталі як прихід з концерту, які то гроші дня 25. цвітня ц. р. передала Зофія Рубинович для висилки; та вони мимо моїх кількаразових просьб не прилучились, щоби гроші вислати разом.

З огляду на закінчену збірку, і що на заряджувані мітінґи майже ніхто не явився, уважається Угнівський Комітет за розвязаний, а **контрольорам Комітету пригадую** обстояти за негайною висилкою грошей, провірити лісти збірок і ресіти висланих грошей до краю.

Дальші жертви прошу слати вже прямо до Угнова.

Також пригадується на ці гроші, які були збирані на Сиротинець до Угнова в сумі около $50.00, їх рівнож вже час вислати.

Григорій Салюк,
секретар бувшого Комітету,
21 Cliff St., Jersey City, N. J.

ДІСТАВАЛИ ПЛАТНЮ ВІД МІСТА І ВІД ЗЛОДІЇВ.

Аґенти федерального департаменту справедливости докінчують слідство в справі незаконної торговлі алькоголічними напоями в Шикаґо. Вони викрили, що около 300 полісменів в Шикаґо брали подвійну платню: одну від міста, другу від злодіїв і инших проступників. Між злочинцями і поліцією панував досить замотаний союз, завдяки якому деякі полісмени дуже швидко розбогачувалися. Слідство виявляє, що полісмени в дійсности навіть ліпше виходили на спілці зі злочинцями ніж самі злочинці. Злочинці мусіли „заробляти" на полісменів, котрі знали їх тайни і домагалися в них грубих оплат за „протекцію". Шеф поліції Морґан і мейор Дівер приобіцяли, що проженуть кождого полісмена, проти котрого будуть найдені переконуючі докази.

ХМАРИ МОТИЛІВ У ФРАНЦІЇ.

На залізничому двірці в Дійоні зявилась нечайно велика хмара мотилів, яка залягла цілий двірець, викликуючи чималий переляк серед подорожуючих.

ЛІТАКИ З ЛІЖКАМИ.

На лінії Берлін—Данціґ—Кеніґсберґ почав курсувати новий тип літаків. Має він кабіни з ліжками, в яких можна вигідно спати підчас лету.